

מסורת הש"ס

א) [סוכה.מ.דברים.כג: ב"ק.קכ.].
ב) [שבת.נד: ג].
ג) שבת קמג.
ד) [לעיל.לב. וס"ג].
ה) [שבת קמג:].
ו) [במשנה שבמשניות פא: ג].
ז) [במשנה ופי' מורי"ט].
ח) [ג"ל יקיסם].
ט) [ע"ג].
י) [משלפניו].
יא) [ג"ל ציפורים ספר ילירה. שכן נמנא מפורש צפי' לספרי ילירה לרי' שברי דונו' הרופא מלומדרא' זצ"ל. ע' [ג"ל].
יב) [ג"ל אטליה].

הגהות הב"ח

א) בבש"נה ולא מן העפר ולא מן המים כל"ל ומיעוט ולא מן הרעפים נמחק:
ב) רש"י ד"ה ומכ"א סי' לחנץ שני און און לן כ"ל ומיעוט מאתמול נמחק:
ג) רש"י ד"ה מלמטה ורי' הא"י פיוונקא אפמא דטבא שרי אטליה כובא אטריה וחסא:

גליון הש"ס

מתני' ולא מן הרעפים. צריף ורל"ש ילמא ועיין במתני' תוס' ד"ה דרש ב' ודוחק הוא לומר. עין מהרש"א ועיין משנות מהרשד"ס ח"א סי' י"ד:

לעני רש"י

טורפיד' [טוריפיד'].
חצובה [בעלת שלוש רגליים].
פורגין [פורגין].
שפוד לחמית גחלים.
בורגין [פורגין].
לחנץ את שני.
לומברדיא"ה [לומברדיא"ה].
לומברדיה [אידור בצפון איטליה].
טיילור"ש [טיילור"ש].
רפיס.

מוסף רש"י

שמוסיקין בכלים. צו"ט שפרי' רלויין לטלטל ויטלטלס ויחסנ לתוך האור [שבת קכד:]. ואין מסיקין בבשרי כלים. יהא להו מוקצין ולא חזי לטלטל [שם] א"ל כשברי כלים שנשברו צו ביטל דהוו להו נטל [שם כח: קמג]. דהשתא לא חזי לטלטול וא' משום דחזי להסקה אתמול לא להכי קיימא [רעיל כב:]. טוי לי בר אורזא. ציוס טוב, ושדי מעיה לשונרא. אלתא מטלטל להו משום שונרא, ואע"ג דהאינא לא חזי לאדם, דלא אורא ארעא למיכלא ציוס טוב, ומיהו מאתמול לאדם הוו קיימי [שבת קמב:]. כיון דמסרחי. מעי'א אי מננע ליה עד אורמא, מאתמול דעתיה עלויה. לשונרא, וינן השמשות נמי מוכן לנהמה הוי [שם קמג]. נוטל אדם קיסם משלפניו. קסמין המוטלין על גבי קרקע ולא אמרינן מוקצין מיניה [שבת קמג]. להצרין בו שיניו. ליטול הנשר שצין השינים ולחלות ציניהם [שם, ושם לחזות].

וכן ציעמא.
צינים גסות הנחונות ע"פ כלי חלול כעין טרפי"ד או על האסכלא אין מושיצין את הכלי תחלה ואח"כ יסדר עליו אלא יאחזנו צידו ויושיב הציצה עליו ואח"כ יושיב הכלי על הגחלים

שלא יעשנו כסדר צנין:
וכן קדרס.

ח' יקיפנה תחלה ואח"כ יושיב הקדרה עליהם אלא העליונה יתלה בצאיר ויאחזנה צידו ויסדרו הצציות תחתיה סביב:
וכן פוריא.
מטות השריס שפורקין אותן ומחזירין לא יזקוף הכרעים תחלה לתת הארוכות בצרעים ואח"כ יפרוס העור למנע ששוכצין עליו אלא פורס העור תחלה ויאחזוהו בני אדם צדיהם ואח"כ יציאו הארוכות ויקשרו הלוועות של עור בהן ואח"כ יזקפו הכרעים ויתנו הארוכות לתוכן:
וכן חצימא.
חציות שמסדרים בצאור ומושיצין אחת על גבי שמס:
כדלס ס"ד.

ומי זה הסומך קדרה גדלת והלא תשצר:
אימא וכן הדלת.
אין סומכין אותו בצקעת:
ור"ש מסי'.
דלית ליה מוקצה:
כסא אפי' ר"ש מודה.
כלומר הך פלוגמא לאו במוקצה היא ואפי' ר"ש מודה כמ"ק דאסור ולא משום מוקצה אלא נראה כמוליכה ממקום למקום שהוא נרין להנהיגה הרבה כגון למכור בשוק:
חנגא.
מחול ועל שם שצני אדם סובצים והולכים בשוק כעין סובצות במחולות קרו ליה חנגא:
חורא.
ענף עץ שהוא חד כקוף ורלוי לתקעו צללי כמין שפוד ולללות צו:
ר"ג אסר.
צו"ט משום דמוקצה גינהו לטלטל שלא עשאו כללי מצעד יוס:
כרטיבא.
שאינו רלוי לטלטלו אפי' להסקה דכ"ע לא פליגי דאסור:
מה לי לללות צו.
לתכצו לתוכו:
מה לי לללות כנחלתו.
הרי רלוי לטלטלו לעשותו גחלת וזולה צה:
והלכסא כו'.
הך הלכתא אליבא דמאן דלית ליה מוקצה אקבע.
אבל און כר"ש ס"ל צין במוקצה צין בדבר שאינו מתכוין וכר' יהודה במכשירי אוכל נפש וכולוה שרו צין חורא צין סמיכת קדרות והקפת חציות ומדורתא

וקדרה וכל האמוראים שאסרו את אלו למעלה תלמידי דרב הוו ורב סבר לה כרבי יהודה במוקצה ואנן קיימא לן כרבי שמעון:
דרש רבא כו'.
דכרבי יהודה ס"ל:
לדיר.
דיר ענים:
אוה.
עץ לעשות אור לתנור פורגין צלע"ז וטעמא משום דלא נתנו אלא להסיק אא"כ נעשה כלי מצעד יוס:
ואוד שנשצר.
צו"ט:
ושדי מעיה לשונרא.
השלך בני מעיס לחמול ולר' יהודה אסור לטלטלו ולתמו לחמול דמאתמול מוכן לאדם היה ולא לכלצים דקאמר אס לא היתה נצילה מע"ש אסורה:
כיון דמסרחי.
אס ייחס לצורך מחר והיוס לא היה צריך להם מאתמול דעתיה עלויהו להשליכס לחמול:
במתני'
נוטל אדם קיסם משלפניו.
ממה שלפניו צצית:
לחנץ צו שיניו.
ליטול צשר החנץ צין שניו צורגי"ר צלע"ז.
ומשלפניו לאו דוקא דלר"א אף מן החצר נמי דקאמר כל מה שצחצר מוכן הוא וירשא לא תמא לאשמועינן אלא היתר טלטול ענים אף שלא להסקה דאפלוג רבנן צה כדלקמ"ט צצרייתא בגמרא והא דנקט משלפניו משום רבנן דפליגי דאפילו משלפניו להדליק אין לחנץ לא:
מגבצ
קסמין דקין וקשין מן החצר ומדליק בהן:
וחכ"א מגבצ משלפניו ומדליק.
אבל מן החצר לא הואיל ודקין הן וטורח לקוששן מאתמול לאו להכי קיימי ודקאמרת נוטל קיסם" לחנץ שניו ב) (מאתמול) און אית לן דאף משלפניו לא יטול אלא להדליק דלא נתנו [אלא] להסקה ובתנתי פליגי:
ואין מוציאין אס האור.

משום דמולידי:
מן המיס.
נותנים מים בכלי זכוכית לצנא ונותנו ומגיעים בזכוכית והיא צוערת כך שמעתי ס' צפיוט יוצר שיסד אחד מגאויי לומצדיא"ה:
מן העפר.
קרקע קשה כשחופרים אותה מוציאה אור כעין גרגישתא שלנו ממקום מחפורת שלה:
רעפים.
טייצלו"ש:
אין מלנצין.
צאור.
ובגמרא"ט מפרש טעמא:
גב' אוכלי

המביא פרק רביעי ביצה

לג.

כגון מטה שלנו שאין לה מחציות אלא שיש לה מחציות אך תימה דאמר בשבת דף קלט:) האי פרוונקא ט) (אפלגא) דכוכא ו) אסירא והתם המחציות היו עשויות ככר וי"ל דשאני התם הואיל ורצח הכוכא יותר מדאי נעשה כאהל"ג פרש"י דרב יהודה דהכא ס"ל כרבי יהודה

דאוסר מוקצה ודבר שאין מתכוין אבל און ס"ל כר"ש ודבר שאין מתכוין מותר ודוחק הוא לומר דכל הני מילתא דלא כר"ש אלא נראה לומר דאפילו ר"ש מודה דהויא הכא אסור דהא דא"ר שמעון דבר שאין מתכוין מותר היינו כגון שעושה דבר שאין מתכוין לעשותו אבל הכא מתכוין לעשות מה שהוא עושה:
והלכתא יבשתא שרי רטיבא אסור.
פרש"י

דהלכתא אקבע אליבא דמאן דלית ליה מוקצה ולא נתנו ענים אלא להסקה אבל אנו דקי"ל כר"ש שרי אפי' חורא רטיבא ודוחק הוא לומר דר"ש פליג אמאי דפסיק הש"ס ב וי"ל דאפילו לר"ש דנהי דלית ליה שנתנו ענים שלא להסקה דיינו בדבר הראוי להסקה אבל רטיבא אין ראויין להסקה:
דרש"י רבא וכו'.
פירש רש"י דכר' יהודה ס"ל לע"כ אס' תכנס ליעול אוד דלא נתנו ענים אלא להסקה * ודוחק הוא לומר דהש"ס קיימא דלא כהלכתא אלא ודאי דאפילו ר' שמעון מודה דאסור משום דהוי כתקוני מנא:

ושדי מעיה לשונרא.
פירש"י דלרבי יהודה הוה אסור לטלטל ליתן לחמול דמאתמול מוכן לאדם הוה ולא לכלצים וא"ר יהודה דאס לא היתה נבלה מעיו"ט אסור ליתן לכלצים וגם אינו רלוי ליתן לאדם לפי שאין דרך בני אדם לאכול הרבה לאכול וא"ת וכי משום שאינו אוכל מהן הוו מוקצין א"כ היכי מטלטלין צשר חי דחויא לכוס צמסמן שבת דף קכח.) הא אינו אוכל מהן משום שיש לו הרבה לאכול וי"ל דמיידי שצבר הסריחו ולא הוי חזי לאדם ולר' יהודה היה אסור ומשני

כיון דמסרחי כלומר כיון דודאי מסרחי דעתידין להסריח דעמו לכלצים:
רבי אע"זור
אומר נוצא אדם קיסם משלפניו.
ג' פירש"י לאו דוקא משלפניו דה"ה משלאתחיו נמי דקתני כל מה שצחצר מוכן הוא אלא נקט משלפניו משום רבנן דפליגי אח"כ דשרו דוקא להדליק אבל לחנץ צו שניו לא ותימה דהא משמע בפרק המוציא (שבת דף פא: ושס) דדוקא קתני דצעי התם אכנים של צית הכסא מהו להעלותן אחריו לגג וקא פשיט ליה דשריא ופרין מימיצי ר"א אומר נוטל אדם קיסם משלפניו דדוקא משלפניו אבל בכל החצר לא ואת אמרת דיכול להעלות לגג וי"ל דאה"ר דודאי דוקא קאמר כדמשמע התם ואף על גב דקאמר כל מה שצחצר מוכן הוא היינו דוקא גבי אכילה משום דאדם קובע לו מקום לאכילתו והיה לו להכין אבל גבי אש לא שיק דפעמים שאינו עושה מדורה צו"ט וכן מחלק התם צין אכנים לקיסם:

וחכמים אומרים מנגב משלפניו ומדליק.
פרש"י דבתנתי פליגי דאפילו להדליק דוקא משלפניו ולחנץ שניו אפילו משלפניו לא דענים לא נתנו אלא להסקה וקשה לפירושו דחכמים סבירא להו דלא כהלכתא דפליגי צפלוגמא דרבי שמעון ורבי יהודה לכן נ"ל דטעמא דרבנן דלכן אסור לחנץ שניו גזירה משום שמא יקטוס וכן מסיק נמי בגמרא:

פטור

נעורת וזכוכית מוציאה שלהבת ומציאין נעורת ומגאויי לומצדיא"ה:
מן העפר.
קרקע קשה כשחופרים אותה לשונרא.
[מתני'] ר' אליעזר אומר נוטל אדם

קיסם לחצות בו שיניו ומגבב מן החצר ומדליק.
וחכאי מלפניו ומגבב ומדליק.

עין משפט ונר מצוה

בג א מיי פ"ד מהל' יו"ט הל' טו טושי"ע א"ח סי' תקב סעיף א וסי' שטו סעיף ו:
בז ב מיי שם פ"ב הל"ג טושי"ע שם סי' תקב ס"ג בהג"ה:
בז ג מיי פ"ד שם הלכה יא סמג לאין עה טושי"ע א"ח סי' תק סעיף ג:
בז ד מיי פ"ב שם הלכה יד סמג שם טושי"ע א"ח סי' תקא סעיף ג:
בז ה מיי פ"ד שם הלכה א' סמג שם טושי"ע א"ח סי' תקב סעיף א:
בז ו מיי שם פ"ג הלכה יא טושי"ע א"ח סי' תקב סעיף א:

מוסף תוספות

א. ובגין גמור הילכך אסור אפי' בלא עשיית דפנות אבל קדרה דלא דמי לאהל כולי האי לא אחמור לאסור בלא עשיית דפנות.
ב. חזק' הרא"ש שנת' לו:
ד"ה ציה אומרים.
ג. ועוד שקשה הדבר לומר שיכלילו בגמרא כללי בהלכתא ואמרין הלבחא רטיבא אסור ויבשתא שרי ולישאנא דגמרא הוא דלא תלי לה בחד מהדן אמוראי ונימא דליחא, ככי הא לא אשכחן בשום דוכתא.
ד. רש"י, אבל לרש"י קשה דרב אשי יקבע הלכתא בש"ס דלא קי"ל הכי.
ה. ראש סימן יב. ג. (ש"י במת"פ ד"ה נוטל עי"ש כל המוס').

רבינו הגאול

וכן אם מבקש לצלות ביצים כענין הזה הוא עושה, אווזו העליונה ונותן אחרת תחתיה.
וכן [פוריא] אווזו את הקרשים ומניח את הרגלים.
אין סומכין הקדרה שלא תפול בבקעתה, וכן אין סומכין דלת בבקעתה.
שלא נתנו עצים אלא להסקה, ור' שמעון מתיר.
ואסיקנא ר' שמעון אינו מתיר אלא כגון זה, אבל לתנהיג בהמה ביו"ט במקל אוסר, משום שגראה כחולך לדוך דרווקה.
פירוש.
חידא ממיי קוצים.
מהו ליטול מהן עץ כמין שפוד לצלות בו צלי.
ואסיקנא והילכתא יב"שא שרי רטיבא אסור.
דרש רבא לא תכנס אשה לבין העצים ליטול מהן עץ להכניו אור, שנומצאת עושה כלי.
ואוד שנשבר ביו"ט אסור להסיק בו ביום, שמוסיקין בכלים ואין מסיקין בבשרי כלים.
למירמא דרבא כו"י סבירא ליה באיסור שביר כלים, והא רבא אמר לשמעהי טוי לי בר אורזא ושדי מעיה לשונרא דלא כר' יהודה, דתנן ר' יהודה אומר אם לא היתה נבלה מע"ש אסורה לפי שאינה מן המוכן.
ורחינן התם נמי מוכן הוא, דכיון דמסרחי מאתמול הוה ברעתיה למשרינה לשונרא.
[מתני'] ר' אליעזר אומר נוטל אדם